

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ –
БЛАГОЕВГРАД

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Веселин ВУЧКОВ,
член на научното жури в конкурс за придобиване на образователната и
научна степен „доктор“, обявен в Югозападен университет „Н. Рилски“
– Благоевград; по докторска програма „Международно право и
международни отношения“;
професионалното направление 3.6. Право;
област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки;
съобразно Заповед № 925/17.05.2022 на Ректор на ЮЗУ „Н. Рилски“

Рецензент: проф. Веселин Бориславов Вучков, PhD

Кандидат: Биляна Борисова Манова

I. Кратки биографични данни за кандидата

Дисертантът Биляна Борисова Манова е магистър по право на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ (2017). Има редица специализации и курсове в чуждестранни университети. Работи като правен консултант към адвокатско дружество.

Дисертацията е разработена в редовна форма на обучение от 2017 г. до сега, като обучението е прекъсвано по уважителни причини. Научното ръководство е осъществявано от доц. д-р Николай Марин.

II. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Заглавието на дисертационния труд е: „Правото на достъп до обществена информация в практиката на Европейския съд по правата на човека“. Представеният труд е структуриран в *три глави*, съдържа също *въведение* и *заключение*, както и *библиография*. В заключението са обособени две части: изводи и резултати от изследването, и принос.

Общият обем на дисертационния труд е 254 страници.

Глава първа на дисертационния труд е озаглавена „*Правото на достъп до информация: значение, същност и историческо развитие*“. Тази глава включва *четири параграфа*.

Глава втора е посветена на правото на достъп до информация в международната система за защита правата на човека и от своя страна съдържа три параграфа.

Глава трета разглежда правото на достъп до информация в практиката на Съда по правата на човека в Страсбург. Третата глава от своя страна съдържа седем параграфа.

III. Актуалност и значимост

Актуалността на избраната тема на разработения дисертационен труд е извън съмнение. Правото на достъп до информация претърпя значителна динамика в развитието си през последния век, а това се дължи на разработените международни стандарти в тази област, както и на „приспособяването“ на националните законодателства. Бурното развитие на информационните технологии, разбира се, допринесе съществено за ускоряване на тази динамика.

Това определя и *значимостта* на представения труд – едно дисертационно изследване по темата ще допринесе за обогатяване на научния дебат и за намиране на точен подход пред българските институции, когато (със сигурност) се изправят пред необходимост от промени в законодателен или организационен план.

IV. Основни приноси (научни и научно-приложни) и резултати: характеристика и оценка

В съдържанието на дисертационния труд могат да бъдат открити следните по-съществени научни приноси:

Първо, много добре са представени значението, същността и историческото развитие на правото на достъп до информация. Впечатлен съм от аргументите – както като видово разнообразие, така и от тяхната дълбочина. Специално ще обърна внимание (с оглед конкретния ми професионален интерес) на правото на информация като условие за гарантиране на правото на справедлив съдебен процес и на правото на свобода и сигурност. Двете теми са коментирани и в извъннаказателнопроцесуален аспект, което следва да се поощри. Историческото развитие на института е представено великолепно. Това се отнася преди всичко до съвременната концепция, датираща от 18-ти век и породила се първоначално в Швеция, а постепенно идеята се разпространява и в други скандинавски държави. Важен маркер е и Великата френска революция и особено Декларацията за правата на човека и гражданина от 1789 г. Ще допълня, че тази Декларация е важна и заради нещо друго: в нея за първи път като законодателен паметник е вписана и презумпцията за невинност на обвиняемия, което от своя страна превръща това правило в принципно положение на съвременния

наказателен процес и постепенно обхваща националните законодателства през 19-ти и 20-ти век. Авторът на дисертацията Манова анализира сполучливо правото на информация и в други законодателства, изложението е не само информативно, а географският обхват е широк.

Второ, централен принос откривам в онези части на дисертацията, които са посветени на правото на достъп до обществена информация като регламентацията от Съвета на Европа и от Европейския съюз. Най-подробно са представени всички актове на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа, на Комитета на министрите на Съвета на Европа и др. Специално внимание се обръща на Конвенцията на Съвета на Европа за достъп до официални документи от 2008 год. Съдържанието на посочените актове е представено от докторанта подробно, с необходимата критична нагласа при коментиране на процедурите по приемането им, процедурите по ратификацията на някои от тези актове, положителните страни от ратифицирането и наличието на някои недостатъци. Няма да се спирам на онези части от дисертацията, които изследват проблема в контекста на институциите на американския континент и в Африка. Значима част е посветена и на изследването на проблема в Правото на Европейския съюз, Хартата за основните права на ЕС и др. под.

Трето, най-значим е приносът на Глава трета на дисертацията, доколкото съвпада и с темата на цялата дисертация. Става дума за правото на достъп до информация в практиката на Съда по правата на човека в Страсбург. Демонстрира се отлично познаване дейността на Съда, при това не само по общи въпроси (по принципни въпроси), но и по съвсем конкретни казуси. Свободата на изразяване на мнение по чл. 10 ЕКПЧ намира основно място при разсъжденията на докторанта. Проследена е не само същността, но и откроената тенденция в развитието на практиката на Съда и особеното либерализирането на подхода на ЕСПЧ след 2006 год. Ще споделя убеждението си, че съдържанието на Глава трета на дисертацията е още по-ценно и заради 30-годишния юбилей от присъединяването на Република България към Съвета на Европа и към ЕКПЧ, който отбелязваме през тази година.

Приноси моменти откривам и при анализите относно чл. 8 ЕКПЧ, вкл. и по повод секретните полицейски регистри или регистрите на т. нар. тайни служби. Особено ценни са анализите по повод достъпа до данните в архивите на бившите структури на Държавна сигурност, а и наличието на някои лустрационни последици в редица национални законодателства. Ще спомена, че някои моменти и в българското законодателство по повод т. нар. криминалистическа полицейска регистрация не са докрай изчистени от правозащитно гледище.

Стилът на автора е ясен, изразните средства са добре подбрани и имат за последица лесно възприемане от страна на читателската

аудитория. Ще отбележа и ценността, че жалбоподателите по представените казуси в Съда в Страсбург са от различни държави и представляват както физически лица, така и юридически лица, и различни неправителствени организации. Българският елемент също е добре застъпен.

Не бива да се забравя, че става дума за първото цялостно самостоятелно изследване по тази тема в българската юридическа книжнина.

На основата на гореизложеното смятам, че *авторът на дисертационния труд притежава задълбочени теоретични знания по специалността и категорична способност за самостоятелно научно изследване; трудът съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката.*

V. Оценка на публикации и авторство

Авторът представя *шест публикации* по темата на дисертацията в авторитетни научни списания и сборници в България и в чужбина. Две от публикациите са в съавторство. Приемам и шестте публикации. Публикациите доказват изследователските способности на докторанта, допринасят за постигане целите на дисертацията и са лично дело на автора.

Авторефератът, с обем от 42 стр., отразява изчерпателно и достоверно структурата и съдържанието на дисертацията.

Сред представените документи откриваме и *Формуляр за изпълнение на минималните национални изисквания* от страна на кандидата Биляна Манова за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

VI. Литературна осведоменост и компетентност

В текста на дисертационния труд *источниците* от библиографския списък (на български и английски езици) са цитирани уместно и коректно. Ползвани са и Интернет-ресурси.

Общо са направени *1345 бр. позовавания под линия*. Всичко това свидетелства за значителната информационна осведоменост на докторанта.

VII. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки. Ще си позволя да маркирам единствено неправилния хронологично-академичен подход темата на дисертацията да бъде променена през м. януари 2022 год.; това не се отразява по никакъв начин на качеството на дисертацията, тъй като новата тема е по-

концентрирана, а освен това позволява да се ползват резултатите и от първоначалната тема.

Препоръчвам публикуване в самостоятелно издание на дисертацията, след бъдеща публична защита.

VIII. Заключение

Изхождайки от положителната оценка за представения дисертационен труд, съобразявайки и сериозния професионален и експертен опит на кандидата, с убеденост формулирам своята *положителна оценка* и препоръка към Научното жури да гласува за присъждането на кандидата на образователната и научна степен „доктор”.

06-ти юни 2022 г.
гр. Благоевград

Член на журито:
/проф. д-р В. Вучков/